

Täysistunto

Torstai 3.6.2021 klo 15.59—19.53

5. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2020

Kertomus K 7/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Tuomioja, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.56 **Erkki Tuomioja sd** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies, hyvät edustajatoverit! Käsillä on nyt Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus viime vuodelta. Pohjoismaisessa yhteistyössä tapahtuu nyt paljon, ja Suomella on mahdollisuus vaikuttaa asioihin, kun olemme tänä vuonna puheenjohtajana ministerineuvostossa ja Pohjoismaiden parlamentaarisessa neuvostossa olemme vastaavassa tehtävässä ensi vuonna. Olemme valmistelleet puheenjohtajaohjelmaa, jossa korostetaan pohjoismaista hyvinvointivaltiomallia ja sen toimintaedellytysten turvaamista tulevaisuudessa.

Viime vuosi 2020 on ollut poikkeuksellinen, ei tietenkään vain Suomessa eikä vain Pohjoismaissa vaan koko maailmassa. Tämä covid-19-pandemia on pyyhkäissyt koko maapallon yli valtavalla voimalla, ja se tilanne ei ole vielä edelleenkään ohi. Se on jo muuttanut monia asioita, ja jotkut näistä muutoksista jäävät varmasti myös pysyviksi. Pohjoismaisten kokousten määrä on tässä tilanteessa kasvanut, nimenomaan vain virtuaalisten etäyhteyksien varassa, mutta samanaikaisesti pohjoismaisten kokousten laatu on kärsinyt. Odotamme ja toivomme pikaista paluuta fyysisten kokousten mahdollisuuteen ja siihen liittyen esityslistojen ulkopuoliseen vuorovaikutukseen ja kanssakäymiseen, jonka merkitys pohjoismaiselle yhteistyölle ja verkostoitumiselle on usein huomattavasti suurempi kuin listalla päätettävien asioiden.

Paljon murhetta ja puhetta on aiheuttanut rajojen sulkeminen myös Pohjoismaiden kesken. Jotkut ovat nähneet, että tämä saattaa jättää jopa pysyvämpiä jälkiä ja vaurioita pohjoismaiseen yhteistyöhön. Me olemme varmasti kaikki sitä mieltä, että tällaisessa pandemiakriisissä on tärkeätä, että Pohjoismaat ovat reaaliaikaisesti tietoisia toistensa tilanteesta ja suunnitelmista ja voivat tarpeellisessa määrin koordinoita toimiaan siten, että niistä ei aiheudu muille Pohjoismaille ongelmia tai vaaratilanteita. Rajojen sulkeminen on hankaloittanut raja-alueilla asuvien ihmisten arkea konkreettisesti, ja tässä ongelmia on syntynyt valtioiden välisistä erilaisista koronarajoituksista. Jos kuitenkin perusstrategia sen suhteen, miten pandemian kanssa on meneteltävä, poikkeaa, niin se johtaa väistämättä juuri

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2021 vp

tällaisiin ongelmatilanteisiin, kuten on nähty. Tämä on vain todettava, sillä pidän selvänä sitä, että Pohjoismaat yhtä vähän kuin mikään muukaan kansainvälinen elin ei voi päättää kansalaisoikeuksiin vaikuttavista toimista minkään maan sisällä. Tällaiset toimet saavat legitiimiteettinsä ja ne voidaan toimeenpanna vain omien kansallisten hallitusten ja parlamenttien päätöksin.

Meillä on täällä nyt myös ministeri Blomqvist paikalla, ja olen nyt ymmärtänyt, että koronavaikutuksista tullaan pyytämään selvitystä Jan-Erik Enestamin johdolla, ja mielelläni kuulen vähän enemmän, miten tämä työ lähtee liikkeelle.

Pohjoismaiden neuvoston täysistunto Islannissa marraskuussa pidettiin virtuaalisena, ja meidän päävieraamme oli YK:n pääsihteeri António Guterres. Hän muistutti meitä globaalista vastuusta ja siitä, että kukaan ei ole turvassa ennen kuin kaikki ovat turvassa. Ajatus on edelleen ajankohtainen, ja vaikka rokotukset ovat monissa varakkaissa länsimaissa läheneet hyvin käyntiin, on rokotekattavuudessa vielä paljon kurottavaa. Tämä liittyy varautumisteemaan, josta myöhemmin lisää.

Pääsihteeri Guterres nosti toisen tärkeän teeman esille, sen miten, vaikka koronaepidemia on vienyt kaikkien huomion, ilmastomuutos ei ole mihinkään kadonnut. Tästä siis muutama sana.

Pohjoismaiden vahva sitoutuminen maapallon lämpenemisen pysäyttämiseen 1,5 asteeseen näkyy vahvasti Pohjoismaiden neuvoston teemoissa. Kestävä Pohjola -valiokunnan jäsenehdotuksissa käsiteltiin ratkaisuja hiilidioksidin sitomiseksi ilmakehästä muun muassa metsien- ja maankäytöllä sekä nykyistä energiatehokkaampia ja ilmastoälykkäämpiä ratkaisuja rakentamisessa. Myös kiertotalous ja ruokahävikin vähentäminen osana tehokkaampaa luonnonvarojen käyttöä olivat esillä. Samaten pohjoismaisessa kontekstissa pohditaan keinoja Itämeren rehevöitymisen pysäyttämiseksi.

Hyvät kollegat! Näiden ympäristöteemojen lisäksi yksi viime vuoden keskeisistä asioista oli juuri varautumiseen ja yhteiskuntaturvallisuuteen liittyvä työmme. Kun aloimme käsitellä näitä asioita jo kaksi vuotta sitten, emme osanneet ennakoida, mitenkä ajankohtaiseksi teema tulisi. Ennakollista varautumista on harrastettava säännöllisesti ja koordinoitusti. Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategia annettiin pohjoismaisille hallituksille neuvoston suosituksena tammikuussa 2020. Strategia määrittää selkeän suunnan yhteistyölle ja sisältää useita suosituksia ja konkreettisia toimenpide-ehdotuksia.

Ulkopoliittisessa vaikuttamisessa pääpaino kohdistui kertomusvuonna Valko-Venäjän demokratiatilanteeseen, uuteen pohjoismaiseen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen strategiaan, niin sanottuun Bjarnasonin raporttiin, sekä kyber- ja hybridiuhkiin. Eritoten alkaa näyttää siltä, että digitaalinen turvallisuus ja hybridiuhat ovat aiheita, joiden voi vain arvioida merkitykseltään kasvavan, ei vain kansallisesti vaan myös luontevana osana kansainvälisten kokemusten vaihtoa.

Neuvoston kansainvälinen strategia 2018—2022 keskittyy lähialueille: Baltiaan, arktisille alueille ja EU:hun. Suomi on Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtaja ensi vuonna, ja silloin rakennamme uuden kansainvälisen strategian.

Kertomusvuoden aikana neuvostolla oli useita kokouksia Valko-Venäjään liittyen. Puheenjohtajisto tapasi muun muassa oppositiojohtaja Svjatlana Tsihanouskajan etäkokouksessa syyskuussa. Viimeaikaisten tapahtumien valossa on selvää, että tilanne maassa on edelleen kärjistynyt ja poliittisen epävakauden voi odottaa jatkuvan pitkään. Valko-Venäjän kansalaisyhteiskunnan ja opiskelijoiden tukemiseksi olemmekin tehneet aloitteen valtuuskuntana.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2021 vp

Rajaestetyö on konkreettisuudessaan pohjoismaisen yhteistyön keskiössä. Suomen valtuuskunta esitteli uuden jäsenaloitteensa sähköisestä tunnistautumisesta lokakuussa. Toivoimme aloitteessa, että kansallisista e-ID-projekteista ei unohdeta yhteispohjoismaista näkökulmaa. Tukemalla järjestelmien yhteensopivuutta ja vastuuvirkamiesten vuoropuhelua vähennämme byrokratiaa. Olennaista on ennaltaehkäistä uusien digitaalisten rajaesteiden synty. Sähköinen pohjoismainen identiteetti edesauttaa kansalaisten ja yritysten liikkuvuutta. Fyysisiä rajaesteitä toki syntyi valtava määrä kertomusvuoden aikana, ja osa niistä on onneksi voitu jo purkaa.

Vapaa liikkuvuus Pohjolassa, yhteiset työmarkkinat sekä mahdollisuus opiskella ja asua kaikissa Pohjoismaissa ovat nykyisin kansalaisten itsestään selvinä pitämiä etuja. Ne on kuitenkin saavutettu pitkäjänteisen ja määrätietoisen pohjoismaisen poliittisen työn tuloksena. Pohjoismaiden välinen liikkuvuus on tärkeää, ja se liittyy kiinteästi myös talouskasvuun ja työllisyyden lisäämiseen.

Opetus- ja kulttuuripuolella keskusteltiin myös poikkeusoloista. Erityisesti kulttuurin tekemisen paikkojen sulkemiset ja opetuksen keskeyttämiset puhuttivat. Kaikilla näillä valtion pakkokeinoilla on ollut rajuja seurauksia kulttuurielämään, erityisesti lapsiin ja nuoriin. Jatkotoimenpiteitä varten tehdään analyysi pandemian vaikutuksista kulttuuri-alaan ja opetussektoriin. On myös todettava, että järeät budjettileikkaukset kulttuurisektorilla ovat olleet tämän sektorin huolen kohteena.

Hyvinvointivaliokunnan toiminnan painopisteitä olivat mielenterveys, tasa-arvo ja antibioottiresistenssi. Työn peruslähtökohtana on pohjoismainen malli hyvinvointiyhteiskunnasta.

Suomi on siis neuvoston puheenjohtaja ensi vuonna. Haluamme tuolloin korostaa hyvinvointivaltion ja hyvinvointiyhteiskunnan toimintaa ja toimintaedellytyksiä. Tämä on punainen lanka, joka meitä yhdistää perustavanlaatuisella tavalla. Pitäkäämme tiukasti kiinni hyvinvoinnista ja demokratiasta. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia perusteellisesta esittelystä. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

18.07 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Pohjoismaat muodostavat maailman mittakaavassa ainutlaatuisen alueen. Korkea elintasomme ja onnellisuutemme ovat tuttuja kaikkialla, samoin hyvinvointiyhteiskuntamme. Poikkeavaa on myös erityisen tiivis yhteistyö ja tietynlainen rajattomuus maiden välillä. Vuosi 2020 on tässäkin mielessä poikkeuksellinen myös Pohjoismaiden neuvoston ja sen toiminnan kohdalla. Avoimiksi perinteisesti ymmärrettyjä rajoja suljettiin ja vapaata liikkuvuutta rajoitettiin. Raja-seuduilla monen ihmisen normaali elämänpiiri kaventui tavanomaisesta tuntemattomiin kansallisvaltioiden rajoihin.

Arvoisa puhemies! Pandemian jälkeisessä jälleenrakennuksen ajassa yhteistyömme merkitys korostuu. Meidän on verrattava kokemuksia ja oppejamme sekä otettava onkeen muiden Pohjoismaiden kokemuksista ja ajatuksista: Miten tilanteeseen varauduttiin muualla? Mitä kriittisiä puutteita huomattiin? Mitä tilanteen johtamisesta voidaan oppia? Näitä on pohdittava, ja näistä kysymyksistä kuulisin mielelläni lisää myös ministeri Blomqvistilta.

Meidän on oltava myös rehellisiä ja käytävä aidosti kriittisesti läpi se, miten pandemia vaikeutti keskinäisiä suhteitamme. Koronan keskellä oikeus elämään nousi keskeiseksi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2021 vp

varjeltavaksi oikeushyväksi, jonka nimissä suljimme myös rajojamme. Kun korona on voitettu, meidän tulee tutkailla sitä, käännyimmekö henkisesti sisäänpäin. Oman maan kansalaisten terveyden varjelun ymmärtää jokainen, mutta tulevien vuosien syvän yhteyden varmistamiseksi meidän tulee olla avoimia myös kritiikille sen suhteen, miten suhtauduimme toisiimme tämän tärkeän viiteryhmämme eli Pohjoismaiden kesken.

Nykyisessä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa tarvitsemme syvää yhteistyötä turvallisuuden saralla. Osoitusti tämä oli myös vuoden 20 teema. Kertomusvuonna Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategia annettiin pohjoismaisille hallituksille neuvoston suositukseksi tammikuussa 2020. Strategia määrittää selkeän suunnan pohjoismaiselle yhteistyölle yhteiskuntaturvallisuuteen liittyvissä aiheissa. Se sisältää useita suosituksia ja konkreettisia toimenpide-ehdotuksia Pohjoismaiden hallituksille. Näitä toimenpide-ehdotuksia on vietävä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri auttaa meitä koronan yli. Suurena huolenaiheena nostan esille osaamisen ja kulttuurin alan budjettileikkaukset, joiden taustalla on tuore visiomme, jossa painopistealueeksi ei ole nostettu koulutusta, sivistystä ja kulttuuria, vaan ne ovat aivan kuin läpileikkaavia teemoja. Siksi ne ovat vaarassa jäädä jalkoihin.

Meidän on vietävä eteenpäin Pohjoismaiden välistä yhteistyötä erityisesti koulutuksen alalla. Painopisteenä tulee olla jatkuvan oppimisen sujuva toteuttaminen pohjoismaisena yhteistyönä rajat ylittävästi ja yhtenevästi. Kun valmistelemme täällä kotimaassa jatkuvan oppimisen uudistusta, se kannattaa laajentaa myös pohjoismaiseksi yhteistyöksi. Samansuuntaisia selvityksiä on meneillään myös Ruotsin parlamentissa. Muuttuva työelämä tarvitsee osaajansa joustavasti ympäri Pohjolaa. Osaava ja yhtenäinen alue täällä kaukana pohjoisessa pärjää yhdessä myös tulevaisuudessa, oli se kuinka epävakaa tahansa.

Arvoisa puhemies! Kuten Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Tuomioja, minäkin kaipaan virtuaalikokousten jäljiltä pohjoismaista kasvokkain kohtaamista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

18.12 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! On arvokasta, että eduskunta edes kerran vuodessa käy lävitse näitä kansainvälisiä parlamentaarisia yhteistyöelimiä. Tänä meillä on kaksi tässä esillä. Tämä Pohjoismaiden neuvosto on yksi, ja tässä seuraavana asiakohdantana on Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous.

On arvokasta, että ministeri on tässä paikalla seuraamassa tätä keskustelua, ja arvostan myöskin edustaja Tuomiojan valtuuskunnan puheenjohtajana käyttämää perusteellista analyysiä Pohjoismaiden neuvoston työstä. On itse asiassa aika sääli, että usein ei arvosteta sitä työpanosta, minkä me suomalaiset parlamentaarikot annamme noilla kansainvälisillä foorumeilla, ja myöskin se palauma, minkä me saamme sieltä ja mikä tukee tätä eduskuntatyötä täällä Suomen päässä, jää vähemmälle huomiolle, sitä ei noteerata julkisuudessa käytännössä lainkaan, ja ehkä jopa eduskunnan työssäkään se ei riittävästi näy, että me annamme tämän merkittävän panoksen tuolla. Siinä suhteessa on hyvin arvokasta, että tämä hetki tässä meillä juuri on.

Haluan kiinnittää huomiota kahteen asiaan edustaja Tuomiojan puheenvuorossa.

Ensimmäinen asia liittyy covid-19-pandemian vaikutuksiin. Aivan totta, kaikissa näissä kansainvälisissä parlamentaarisisissa elimissä olemme kärsineet samasta kuin Suomessa: kaikkialla on kärsitty tämän covidin aiheuttamasta tietyn tyyppisestä lamauttavasta efektis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2021 vp

tä. On totta, mitä edustaja Tuomioja sanoi, että varmasti osa niistä muutoksista, mitä käytäytymisessämme on tapahtunut, tulee jopa pysyväksi. Toivon, että ainakin kaksi asiaa ei tulisi pysyväksi: Ensinnäkin, en halua nähdä jatkossa puhemiestä tuo maski kasvoilla tuolla puhemieskorokkeella, en myöskään kansainvälisissä yhteisöissä, että me joudumme tällä tavalla suojautumaan. Normaali kanssakäyminen tässä suhteessa on mielekästä. Ja toiseksi, mikä on tietysti huomiona tärkeämpi, on se, että nämä virtuaalietäkokoukset osittain ovat varmaan tulleet jopa jäädäkseenkin, mutta silloin, kun tehdään päätöksentekokokouksia, ehdottomasti — ehdottomasti — tämä fyysinen kohtaaminen, samoissa tiloissa työskentely, on aivan ratkaisevan tärkeää, erityisesti kansainvälisissä yhteyksissä se on täysin välttämätöntä. On itsestään selvää, että on valtava ero mennä kokouspaikalle, koska ne varsinaiset tapahtumat ovat käytävillä tapahtuvia, taustalla tapahtuvia, ja kokoussali on kokoussali. Jos se tapahtuu etäkokouksena, niin se keskittää valtaa useimmiten vain johtajistolle, joka vetää sen kokouksen, ja valmistelulle. Siinä suhteessa on erittäin tärkeää, että meillä on tämä fyysinen läsnäolo.

Toinen seikka, josta haluaisin kysyä sekä ministeriltä että myöskin edustaja Tuomiojalta, liittyy tähän Pohjoismaiden neuvoston profiiliin. Kyllä, se on nimenomaan pohjoismaiden yhteistyöelin ja tietysti keskeinen parlamentaarinen elin tällä puolella — arvokasta, arvokasta työtä. Tässä kuvattiin se hyvinvointikonsepti, jota me puolustamme, ja myöskin laajempi turvakäsite, jota sitä kautta ajetaan. Olisiko kuitenkin — ja tämä on se minun kysymykseni — pohdittavissa, että tässä on paluu tähän niin sanottuun NB-formulaan, Nordic—Baltic-formulaan, 5+3-formulaan? Olisiko mahdollista pyrkiä laventamaan sitä Pohjoismaiden neuvoston foorumia sillä tavalla, että siinä myöskin Baltian maista olisi edustus tavalla tai toisella mukana? Baltian neuvostohan tietysti on olemassa, [Puhemies koputtaa] mutta tämä yhteistyö voisi olla tässä suhteessa tiiviimpää. Esitän sen niin kuin hypoteettisena kysymyksenä vastattavaksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Multala, olkaa hyvä.

18.15 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! On hyvä, että Pohjoismaiden neuvoston toiminta on jatkunut myös läpi korona-ajan. Kuitenkin se, mikä on ollut aika silmiinpistävää, on se, että eri maissa on esimerkiksi koronan hoitoon suhtauduttu melko eri tavoin.

Ärade talman! Jag vill fråga minister Blomqvist: Hur mycket har ni haft möjlighet att prata med de andra nordiska länderna om coronasituationen och kanske också lagstiftningen och kanske de förändringar som måste ske nu under de här kommande åren, så att vi är bättre förberedda för det som kan komma i framtiden också? Det kommer kanske inte vara den sista pandemin som vi har på gång just nu.

Vi hade möte med kulturutskottet från Sverige med vårt kulturutskott, och det kom ganska tydligt fram att vi skulle ha kunnat mera diskussion mellan de olika länderna för att kunna lära av varandra i den här situationen som har varit obekant för alla av oss.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sedan minister Blomqvist.

18.17 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitos tästä tilaisuudesta vaihtaa näkemyksiä pohjoismaisesta yh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2021 vp

teistyöstä. Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuden mottonahan on "Pohjoismaat, yhdessä", ja minulle henkilökohtaisesti se tarkoittaa myös yhteistyötä totta kai Pohjoismaiden neuvoston kanssa ja parlamentaarikkojen kanssa. Parhaat tulokset saavutetaan varmaan yhteistyöllä myös siinä tapauksessa.

Jos vuodesta 20 käyttäisi yhtä sanaa, millä kuvailisi sitä, niin se on varmaan tämä pandemia. Se on vaikuttanut ja myös haastanut pohjoismaista yhteistyötä, ja tässä kyllä edustaja ja valtuuskunnan puheenjohtaja Tuomioja käytti erittäin kattavan puheenvuoron näistä haasteista mutta myös mahdollisuuksista, mitä meillä on. Sen voin sanoa, että me yhteistyöministerit olemme kaikissa kokouksissamme käsitelleet tätä tilannetta. Olemme mietinneet yhdessä, mitä voimme tehdä, ja olemme pyrkineet tukemaan ratkaisuja liikkuvuuden ja ihmisten arjen helpottamiseksi.

Toinen keskeinen asiakokonaisuus, joka yhdistää Pohjoismaiden hallitusten yhteistyötä ja myös Pohjoismaiden neuvoston prioriteetteja, on huoltovarmuus ja varautuminen. Parlamentarisella puolella tematiikkaa on käsitelty ennen kaikkea osana Pohjoismaiden neuvoston yhteiskunnan turvallisuusstrategiaa, ja hallitusten välisessä yhteistyössä tavoitteemme ovat hyvin samansuuntaisia: yhteiskuntiemme resilienssin ja varautumiskyvyn vahvistaminen yhteistyötä syventämällä tulevien kriisien varalta.

Tässä kysyttiin tästä Enestamin tehtävästä. Se on totta, että yhteistyöministerit päättivät viime kokouksessa asettaa selvitysmiehen. Se on Enestam, tuttu ehkä monelle ja entinen ministeri, kansanedustaja, monivuotinen sellainen. Hänen tehtävänsä on nyt tehdä tällainen genomlysning eli läpivalaisu, missä ensinnä kartoitetaan sitä tilannetta, missä eletään, ja sitten yritetään selvittää, missä ollaan onnistuttu ja missä on parannettavaa ja myös, onko löydettävissä uusia mahdollisuuksia, uusia aloja, missä voimme tehdä yhteistyötä. Tämän lopputulemana pitäisi olla 10—15 konkreettista ehdotusta, miten tätä pohjoismaista yhteistyötä voidaan entisestään parantaa.

Och också till ledamot Multala: Det är just det här som den här utredningen under tidigare ministern Enestam ska göra. Vi vill lära oss av krisen och vara bättre förberedda till nästa kris, det är det som är uppgiften.

Tässä nyt jäi ehkä muutama kysymys vastaamatta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Voitte jatkaa hyvin.

Kiitos, puhemies! — Niin, tässä edustaja Kinnunenkin kysyi vähän samaa asiaa, että mitä voimme oppia, mitä voidaan tehdä paremmin. Tätä ollaan kyllä mietitty, ja tämä juuri on Enestamin tehtävä, tuoda ehdotuksia, mitä voidaan parantaa ja onko uusia aloja.

Sitten edustaja Kiljunen kysyi tästä, onko NB — siis 5+3 — ollut esillä tai onko sitä mietitty. Yhteistyöministerit eivät ole sitä miettineet kylläkään. Sitä yhteistyötä tehdään, mutta se, että sitä laajennettaisiin, on varmaan pääministereiden tehtävä sitten, jos sitä halutaan muuttaa tai entisestään tiivistää.

Tässä, puhemies, lyhyesti tässä vaiheessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Tuomioja, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2021 vp

18.21 Erkki Tuomioja sd: Herra puhemies! Kiitos ministeri Blomqvistille näistä kommenteista.

Ehkä nyt vielä voisi todeta, kun se tuli myöskin edustaja Kinnusen puheenvuorossa esiin, että me tuolla neuvoston puolella näistä budjettiasioista olemme kyllä olleet erityisen huolissamme, tästä kulttuurin osuudesta, koska se on hyvin konkreettista ja kansalaisia yhdistävää toimintaa, joka tuottaa tuloksia. On ehkä monia muita aloja, joista voidaan ilman yhtä näkyviä vaurioita tehdä leikkauksia, mutta toivon, että jatkossa kulttuuria ei tällä tavoin kohdeltaisi kaltoin.

Edustaja Kiljunen kysyi NB-yhteistyöstä. Sehän on erittäin vakiintuneella tasolla Pohjoismaiden neuvoston ja Baltian kokouksen välillä. Meillä on säännönmukaiset yhteistyö- ja yhteistapaamiset. Balttien edustajat osallistuvat Pohjoismaiden neuvoston kokouksiin ja voivat siellä puheenvuorojen lisäksi pitää erillistapaamiset puhemiehistön kanssa, ja samaten Pohjoismaiden neuvoston edustajat osallistuvat Baltian kokouksiin. Sitten ihan konkreettisesti me olemme paljon tehneet yhteistyötä juuri Valko-Venäjään liittyen. Meillä on ollut paljon yhteisiä tapaamisia. Itse asiassa niitä on ollut jo yli kymmenen vuoden ajan, ja niissä Pohjoismaiden ja Baltian edustajat ja parlamentaarikot ovat tavanneet Valko-Venäjän opposition ja eräässä vaiheessa myöskin jopa hallituksen edustajia samassa tilaisuudessa ja konferenssissa. Nyt tilanne on tietysti hyvinkin toisenlainen kuin tämä, mutta se kertoo siitä, että täällä on vakiintuneita muotoja. Sen sijaan sitä, mikä ajatus joskus on esitetty, että voisivatko baltit tulla Pohjoismaiden neuvoston jäseneksi, en pidä realistisena mahdollisuutena. Minusta tämä tällainen yhteistyömuoto, mikä meillä on, on ihan oikea. Pohjoismailla on kuitenkin ihan oma historiansa ja omat yhteiset intressinsä, jotka eivät ole yhdistettävissä mihinkään muuhun. Tosin me joudumme ehkä ottamaan kantaa mielenkiintoiseen kysymykseen, jos Skotlanti itsenäistyy: sen itsenäisyyttä ajavan puolueen ohjelmassa on, että itsenäisen Skotlannin tulisi harkita jäsenyyttä Pohjoismaiden neuvostossa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ja vielä edustaja Kiljunen Kimmo.

18.24 Kimmo Kiljunen sd: Puhemies! Tunnistan kyllä nämä realiteetit, joihin edustaja Tuomioja viittasi, jotka koskevat Baltian maiden jäsenyyttä Pohjoismaiden neuvostossa, ja aivan oikein kuvasitte myöskin sitä yhteistyöformaattia, missä on edetty.

Tämä Skotlannin mukaantulo mahdollisesti Pohjoismaiden neuvoston työhön tietenkin on ollut esillä keskusteluissa monella tavalla, ja sitähan tietysti puoltaisi, enemmän kuin Baltian maiden mukaantuloa, se, että tuolla Skotlannissa on myöskin käytössä ristilippu, niin kuin Pohjoismaissakin, vaikka se ei olekaan skandinaavinen risti vaan diagonaalinen risti, Pyhän Andreaan risti — tämä symboliikan tasolla. Mutta kyllähän minä näin lähtökohtaisesti tunnistaisin joka tapauksessa Itämeren yhteistyön kautta baltit luontevampana kumppanina kuin pohtia Skotlantia. Se oli vain enemmänkin tietysti ei Tuomiojan kanta vaan se, mitä on kuultu skotlantilaisten keskusteluista, heillä on ollut tämmöinen lähestymistapa. Mutta Baltian jäsenyyttä tai mahdollista tiiviimpää yhteistyötä on monasti Pohjoismaissa vähän vieroksuttu ehkä noillakin sanoin, mitä edustaja Tuomioja sanoi, että se yhteiskuntamalli on ollut pitkään erilainen ja historia on ollut pitkään erilainen kuin Pohjoismailla, tai saisiko sieltä sitten tämä pohjoismainen yhteistyö sellaista tartuntaa, joka ei ole mielekästä. Itse olen kyllä tuumannut sitä toisin päin. Pohjoismaiden tietäntyyppinen homogeeninen lähestymistapa muun muassa hyvinvointikonseptiin on niin paljon voima-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2021 vp

kas ja samankaltainen, että sillä voisi olla positiivisia vaikutuksia vuorostaan Baltiaan enemmän kuin Baltiasta on mahdollisesti negatiivista vaikutusta tänne Pohjoismaihin.

Mutta tämä nyt on enemmän teoreettista keskustelua, kuten edustaja Tuomioja sanoi, koska nämä realiteetit ovat tällä hetkellä sellaiset kuin ne ovat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ja vielä edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

18.26 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Noista opetuksen ja kulttuurin leikkauksista, joita on tänä vuonna tehty — ja on suuri pelko, että ne jatkuvat entistä suurempina — nostan vielä yhden huolenaiheen esille, tämän Orkesteri Nordenin, joka kiertää viiden vuoden rotaatiossa eri paikoissa, ja tällä hetkellä sen pääpaikka on Lahdessa. Tämä klassinen orkesteri täyttäisi 30 vuotta vuonna 2023, ja nyt sitten rahoitus on vaarassa. Siltä jo leikattiin, mutta leikataanko vielä lisää?

Tämä nuorille suunnattu, lahjakkuuksille suunnattu mahdollisuus saada hyvää pohjoismaista koulutusta on tärkeä asia, jotta nuoret voivat kehittää vahvuuksiaan ja päästä siinä osaamisessaan entistä korkeammalle. Sieltä on tullut vuosien varrella äärettömän hyviä kapellimestareita ja muusikkoja, jotka ovat meitä ilahduttaneet. Eli huolia on, ja toivon, että näitä ratkotaan yhdessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja ministeri Blomqvist vielä, 3 minuuttia.

18.27 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies! Kiitos näistä kysymyksistä. Tässä edustaja Kinnunen nosti jo ensimmäisessä puheenvuorossaan tämän kulttuurin, ja edustaja Tuomioja vielä tarkensi. Tämä on ollut keskusteluissa mukana tietysti. Tämähän lähtee siitä, että syksyllä 2019 pääministereiden linjaama uusi visio, maailman kestävin ja integroitunein alue, ja sen toimeenpano on johtanut tiettyihin budjettivarojen uudelleenkohdistamisiin. Kun olemme tahtoneet nyt satsata ilmastoon ja ympäristöön ja sen rahoitus on kasvanut, niin ollaan jouduttu jostain muualta karsimaan, ja juuri kulttuurisektori on yksi sektori, jota leikkaukset koskevat. Kulttuurisektori säilyy kuitenkin jatkossakin yhtenä yhteistyön kaikkein suurimmista sektoreista — mikä on aivan luontevaa ja hyvä asia — koulutus- ja tutkimussektorin ohella.

Ja olen samaa mieltä tässä edustaja Tuomiojan kanssa siitä, että totta kai kulttuuri on pohjoismaisessa yhteistyössä varmaan se kansalaisia ja myös Pohjoismaita yhteen hitsaava tekijä: se on kansalaisille todella tärkeä asia.

Det vill jag faktiskt också för egen del och för samarbetsministrarnas mötens del säga att vi tycker också att kulturen är väldigt viktig. Men i och med att vi har godkänt den nya visionen och vill satsa mera på miljö- och klimatfrågor så är det bort från någonting, och kultursektorn är en sektor som nu tvingas få lite mindre finansiering men fortfarande är en av de största sektorerna i det nordiska samarbetet.

Kulttuurisektorilla, kuten muillakin sektoreilla, on tietysti oman budjettinsa osalta oma päätösvalta — pois lukien Pohjoismaiden kulttuurirahasto. Näitä päätöksiä on osin myös muokattu Pohjoismaiden neuvoston kanssa, ja pidän erittäin tärkeänä sitä vuoropuhelua,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2021 vp

mitä ollaan käyty ja mitä tullaan käymään Pohjoismaiden neuvoston kanssa. Nämä ovat tärkeitä asioita, vaikeita asioita. Tietysti sitten kulttuuriministerit omalta osaltaan joutuvat priorisoimaan ja ovatkin sen tehneet, ja me yhteistyöministerit olemme omalta osaltamme sanoneet julki myös sen, että seuraamme, totta kai, näitten toimenpiteitten ja näitten meidän raamien seurauksia ja vaikutuksia. Mutta tämä on tosiasia, että kun nyt ollaan haluttu satsata enemmän ilmasto- ja ympäristörahoitukseen, niin se on jostain pois — mutta se ei saa johtaa siihen, että kulttuurisektorilla tapahtuu korjaamattomia virheitä, joten sitä täytyy seurata tarkkaan ja yhteistyössä Pohjoismaiden neuvoston kanssa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.